Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
DEAN SPIELMANN
prednesené 1. augusta 2025 [1]

Vec C-481/24

E. sp.j.
proti
C. sp. z o.o.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd hlavného mesta Varšava, Poľsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2011/7/EÚ – Boj proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách – Pôsobnosť – Článok 3 ods. 1 a článok 3 ods. 3 písm. a) – Článok 6 ods. 1 a 2 – Vnútroštátne pravidlo stanovujúce započítanie pohľadávok s retroaktívnym účinkom“

Úvod

1. Týmto návrhom na začatie prejudiciálneho konania sa Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd hlavného mesta Varšava, Poľsko) pýta na výklad článku 3 ods. 1 a článku 3 ods. 3 písm. a), ako aj článku 6 ods. 1 a 2 smernice 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách [2].

2. Konkrétne vnútroštátny súd žiada Súdny dvor, aby vo svojom budúcom rozsudku rozhodol o otázke, či je retroaktívny účinok, ktorý poľské právne predpisy priznávajú započítaniu pohľadávok, zlučiteľný so smernicou 2011/7. Táto otázka poskytuje Súdnemu dvoru príležitosť poskytnúť spresnenia nezanedbateľného významu, pokiaľ ide o pôsobnosť tejto smernice, a je obzvlášť citlivá z dôvodu, že započítanie s retroaktívnym účinkom je pevne zakotvené v právnych tradíciách viacerých členských štátov Únie.

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 2011 (Ú. v. EÚ L 48, 2011, s. 1). Táto smernica s účinnosťou k 16. marcu 2013 zrušila a nahradila smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2000/35/ES z 29. júna 2000 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (Ú. v. ES L 200, 2000, s. 35; Mim. vyd. 17/001, s. 226).

Právny rámec

Právo Únie

3. V zmysle článku 1 smernice 2011/7 s názvom „Predmet úpravy a rozsah pôsobnosti“:

„1. Cieľom tejto smernice je boj proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách s cieľom zabezpečiť riadne fungovanie vnútorného trhu a tým podporiť konkurencieschopnosť podnikov…

2. Táto smernica sa vzťahuje na všetky platby uskutočnené ako odplata za obchodné transakcie.

…“

4. V článku 3 smernice 2011/7 sa stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v obchodných transakciách medzi podnikmi mal veriteľ bez potreby upozornenia nárok na úrok z omeškania, ak sú splnené tieto podmienky:

a) veriteľ splnil svoje zmluvné a zákonné povinnosti a

b) veriteľ nedostal splatnú sumu včas, s výnimkou prípadu, keď dlžník nie je zodpovedný za omeškanie.

…“

3. Ak sú splnené podmienky stanovené v odseku 1, členské štáty zabezpečia, aby:

a) mal veriteľ nárok na úrok z omeškania odo dňa nasledujúceho po dátume splatnosti alebo po uplynutí lehoty splatnosti stanovených v zmluve;

…“

5. Článok 6 tejto smernice stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že sa úrok z omeškania stane splatným v rámci obchodných transakcií v súlade s článkom 3…, bol veriteľ oprávnený získať od dlžníka minimálne paušálnu sumu vo výške 40 [eur].

2. Členské štáty zabezpečia, aby paušálna suma uvedená v odseku 1 bola splatná bez potreby upozornenia a bola náhradou za vlastné náklady veriteľa na vymáhanie.

…“

Poľské právo

Občiansky zákonník

6. Zákon Ustawa – Kodeks cywilny (Občiansky zákonník) z 23. apríla 1964 (Dz. U. z roku 2023, položka 1610 v znení neskorších predpisov) (ďalej len „Občiansky zákonník“) v článku 498 stanovuje:

„§1. Ak sú dve osoby súčasne vzájomnými dlžníkmi a veriteľmi, každá z nich môže započítať svoju pohľadávku s pohľadávkou druhej strany, pokiaľ sú predmetom oboch pohľadávok peniaze alebo veci rovnakej akosti označené len podľa druhu, a obe pohľadávky sú splatné a možno ich uplatniť pred súdom alebo iným štátnym orgánom.

§2. V dôsledku započítania sa obe pohľadávky započítajú do výšky nižšej pohľadávky.“

7. Podľa článku 499 Občianskeho zákonníka:

„Započítanie sa uskutoční vyhlásením druhej strane. Vyhlásenie má retroaktívny účinok od okamihu, keď sa započítanie stalo možným.“

Zákon o neprimeraných omeškaniach platieb

8. Prostredníctvom zákona ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (zákon o boji proti neprimeraným omeškaniam platieb v obchodných transakciách) z 8. marca 2013 (Dz. U. z roku 2023, položka 1790) (ďalej len „zákon o neprimeraných omeškaniach platieb“), poľské orgány prebrali smernicu 2011/7 do vnútroštátneho právneho poriadku.

9. Článok 7 zákona o neprimeraných omeškaniach platieb stanovuje:

„1. V obchodných transakciách, okrem transakcií, v ktorých je dlžníkom orgán verejnej moci, majú veritelia, ktorí sa zúčastnili na obchodných transakciách, právo na zákonné úroky z omeškania, ak sa strany nedohodli na vyššej úrokovej sadzbe, za obdobie odo dňa splatnosti peňažného plnenia do dňa platby, ak sú splnené obe tieto podmienky:

(1) veriteľ splnil svoj záväzok;

(2) veriteľ nedostal platbu v lehote dohodnutej v zmluve.

…“

10. V zmysle článku 10 zákona o neprimeraných omeškaniach platieb:

„1. Veriteľovi od dňa vzniku nároku na úroky uvedené v článku 7 ods. 1… prislúcha nárok požadovať od dlžníka aj bez vyzvania náhradu nákladov na vymáhanie pohľadávky, ktorá predstavuje ekvivalent sumy:

(1) 40 eur, ak hodnota peňažného plnenia neprekračuje 5 000 poľských zlotých [(PLN) (približne 1 190 eur)];

(2) 70 eur, ak hodnota peňažného plnenia je vyššia než 5 000 [PLN (približne 1 190 eur)], ale nižšia než 50 000 [PLN (približne 11 890 eur)];

…“

Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

11. Spoločnosť E. (ďalej len „žalobkyňa“) má desať nárokov na zaplatenie voči spoločnosti C. (ďalej len „žalovaná“), ktoré vznikli na základe faktúr za dopravné služby, v ktorých boli stanovené lehoty splatnosti, ktoré uplynuli od februára do septembra 2022.

12. Keďže žalovaná nezaplatila svoje dlhy v stanovených lehotách, žalobkyňa podala žalobu o zaplatenie na Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd hlavného mesta Varšava), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

13. Žalobkyňa požadovala zaplatenie na jednej strane sumy 26 715,60 PLN (približne 5 676,56 eura) [3] ako sumy nárokov na zaplatenie, zvýšenej podľa článku 7 zákona o neprimeraných omeškaniach platieb o úroky vypočítané z každej nezaplatenej odmeny v sadzbe stanovenej v článku 4 ods. 3 písm. b) tohto zákona, a na druhej strane sumy 1 997,29 PLN (približne 424,39 eura) ako náhrady nákladov na vymáhanie v súlade s článkom 10 tohto zákona z dôvodu oneskorenej platby každého z nárokov na zaplatenie.

14. Žalovaná navrhuje žalobu zamietnuť. Vyplatila žalobkyni sumu 1 697,40 PLN (približne 360,67 eura) a aktom z 2. septembra 2022 predložila vyhlásenie o započítaní v zmysle článku 498 a 499 Občianskeho zákonníka vo výške 25 018,20 PLN (približne 5 315,90 eura) Vzhľadom na to, že zaplatila celkovú sumu 26 715,60 PLN, považuje svoj dlh za zaniknutý.

15. Vyhlásenie o započítaní, ktoré predložila žalovaná, bolo založené na nároku na náhradu škody, ktorý mala voči žalobkyni z dôvodu zničenia tovaru počas prepravy, ktorú uskutočnila, ale nebola predmetom žaloby o zaplatenie. Pokiaľ ide o tento nárok na náhradu škody, žalovaná tvrdila, že lehota splatnosti, ktorú stanovila vo svojej výzve z 15. februára 2022, uplynula 7. marca 2022.

16. Podľa žalovanej z toho vyplýva, že hoci sa vyhlásenie o započítaní týkalo len súm, ktoré v prvom rade dlhovala každá z dotknutých spoločností, žalobkyňa stratila na základe retroaktívneho účinku tohto vyhlásenia, ako je stanovené v článku 499 Občianskeho zákonníka, právo požadovať vzniknuté úroky a náhradu škody, ktoré vznikli po 7. marci 2022. V konaní vo veci samej ide o úroky a náhradu škody vyplývajúce z omeškania so zaplatením deviatich z desiatich nárokov na zaplatenie, ktoré boli uplatnené v žalobe.

17. Žalobkyňa nespochybnila svoju zodpovednosť za škodu uvádzanú žalovanou. Spochybnila však samotnú účinnosť tohto vyhlásenia o započítaní a výšku tejto škody.

[3] Podľa výmenného kurzu z 2. septembra 2022.

18. Keďže Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd hlavného mesta Varšava) mal pochybnosti o vplyve retroaktívneho účinku započítania na nároky na úroky z omeškania a na náhradu nákladov na vymáhanie vyplývajúcich zo zákona o neprimeraných omeškaniach platieb, ktorým sa preberá smernica 2011/7, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa článok 3 ods. 1, článok 3 ods. 3 písm. a) a článok 6 ods. 1 a 2 smernice [2011/7] vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že veriteľovi nevzniká nárok na zákonný úrok z omeškania a náhradu nákladov na vymáhanie, ak dlžník uspokojil svoj dlh voči veriteľovi po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve prostredníctvom započítania, ktoré má zo zákona retroaktívny účinok od okamihu, keď bolo toto započítanie možné?“

19. Písomné pripomienky Súdnemu dvoru predložili žalovaná, poľská, belgická, nemecká a holandská vláda, ako aj Európska komisia. Poľská, nemecká a holandská vláda, ako aj Komisia, predniesli ústne prednesy na pojednávaní 14. mája 2025.

Analýza

20. Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta Súdneho dvora, či sa článok 3 ods. 1 a článok 3 ods. 3 písm. a), ako aj článok 6 ods. 1 a 2 smernice 2011/7 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že veriteľovi nevznikol nárok na zákonné úroky z omeškania a náhradu nákladov na vymáhanie, ak dlžník splatil veriteľovi svoj dlh prostredníctvom vyhlásenia o započítaní, predloženého po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve, ktoré má retroaktívny účinok od okamihu, keď bolo toto započítanie možné.

21. Na účely odpovede na takúto otázku považujem za potrebné najprv uviesť niekoľko stručných úvodných pripomienok týkajúcich sa započítania pohľadávok a následne preskúmať zlučiteľnosť predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy so smernicou 2011/7.

Úvodné pripomienky

22. Započítanie definované ako spôsob zániku dvoch odlišných záväzkov, až do výšky nižšieho z nich, medzi dvoma osobami, ktoré sú súčasne veriteľmi a dlžníkmi, vychádza z rímskeho práva.[4] Plní dvojitú funkciu. Na jednej strane umožňuje urýchliť a zjednodušiť obnovenie rovnováhy v obchodnom vzťahu tým, že zabráni dvojitej platbe v opačnom smere. Na druhej strane zohráva úlohu ručenia, keďže ak by jedna zo strán zaplatila bez toho, aby počkala na platbu od druhej strany, vystavila by sa riziku platobnej neschopnosti druhej strany a spoluúčasti s ostatnými veriteľmi platobne neschopnej osoby.

23. K započítaniu môže dôjsť na základe zákona, zmluvy alebo rozhodnutia súdu.

[4] Podľa Justiniánskeho kódexu: „Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda.“ [„Nariaďujeme, že dlhy môžu byť započítané podľa práva a nie je rozdiel medzi osobnými a vecnými žalobami“ (voľný preklad)]. Pozri Iust C. 4,31,14, Iohanni, čl. 531. Pokiaľ ide o pôvod započítania, pozri najmä DE KOTZEUBE, R.: *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*. Paris: Sirey, 1945.

24. Mechanizmus, ktorý je vlastný zákonnému započítaniu, znamená zánik vzájomných pohľadávok až do výšky nižšej z nich, ku dňu, kedy sa stretli, ak sú splnené určité podmienky. Ide o podmienky reciprocity, zastupiteľnosti, istoty, likvidity a splatnosti pohľadávok.

25. Právne poriadky členských štátov vo všeobecnosti stanovujú, že vzájomné pohľadávky zaniknú buď automaticky, zo zákona, alebo na základe jednostranného vyhlásenia, ktoré priznáva započítaniu retroaktívny účinok [5], akým je to, o ktoré ide v prejednávanej veci.

26. Prvá možnosť bola prijatá napríklad belgickým [6], španielskym [7] a luxemburským [8] právom, ktoré zakotvujú započítanie, ktoré sa uskutočňuje zo zákona, a to aj bez vedomia účastníkov konania.

27. Druhá možnosť je tiež zavedená vo vnútroštátnych právnych systémoch. Okrem poľského práva, ktoré je predmetom mojej analýzy v prejednávanej veci, možno uviesť aj ďalšie príklady. Nemecké právo stanovuje započítanie na základe vyhlásenia, ktoré má bez ohľadu na okamih vyhlásenia retroaktívny účinok k dátumu, kedy sa pôvodná pohľadávka a vzájomná pohľadávka prvýkrát stretli. [9] Francúzske právo stanovuje, že započítanie sa uskutoční ku dňu, keď došlo k splneniu všetkých podmienok, za predpokladu, že bolo uplatnené. [10] Holandské právo stanovuje započítanie na základe vyhlásenia, ktoré má retroaktívny účinok od momentu, keď vzniklo právo na započítanie. [11]

O prejudiciálnej otázke

28. V nasledujúcich úvahách sa najprv budem zaoberať otázkou, či vnútroštátna právna úprava stanovujúca započítanie s retroaktívnym účinkom patrí do pôsobnosti tejto smernice, pričom uvediem určité podstatné skutočnosti týkajúce sa smernice 2011/7. Následne preskúmam zlučiteľnosť takejto vnútroštátnej právnej úpravy s cieľmi a potrebným účinkom uvedenej smernice.

29. Na úvod treba pripomenúť, že cieľom smernice 2011/7 je podľa jej článku 1 ods. 1 boj proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách s cieľom zabezpečiť riadne fungovanie vnútorného trhu a tým podporiť konkurencieschopnosť podnikov a najmä malých a stredných podnikov. [12]

5 Pozri ZIMMERMANN, R.: *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 32 – 43.

6 Pozri článok 5.255 prvý odsek belgického Občianskeho zákonníka: „Zákonné započítanie sa vykonáva zo zákona, a to aj bez vedomia dlžníkov“. Pokiaľ ide o započítanie zo zákona v belgickom práve, pozri VAN OMMESLAGHE, P.: *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, zv. 3. Bruxelles: Bruylant, 2013, s. 2235 – 2271.

7 Podľa článku 1202 Código Civil de España (španielsky Občiansky zákonník): „El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores“ [„Následkom započítania je zánik oboch dlhov až do výšky nižšieho z nich, aj keď veritelia a dlžníci o tom nemajú vedomosť“ (voľný preklad).]

8 Článok 1290 luxemburského Občianskeho zákonníka znie takto: „Započítanie sa uskutočňuje automaticky výlučne na základe zákona, a to aj bez vedomia dlžníkov; oba dlhy vzájomne zanikajú v okamihu, keď sa stretli, až do výšky ich príslušných častí.“

9 Pozri článok 388 a 389 Burgeliches Gesetzbuch (nemecký Občiansky zákonník).

10 Pozri článok 1347 francúzskeho Občianskeho zákonníka. O započítaní vo francúzskom práve pozri FLOUR, J. et al.: *Droit civil. Les obligations. Le rapport d'obligation*. (11. ed.), Paris: Dalloz, 2024, s. 301 – 314.

11 Pozri článok 6:127 ods. 1 a článok 6:129 ods. 1 Burgerlijk Wetboek (holandský Občiansky zákonník).

12 Oneskorené platby boli po prvýkrát upravené smernicou 2000/35. Smernica 2011/7, ktorej výklad sa v prejednávanej veci požaduje, predstavuje podľa svojho odôvodnenia 1 iba jej prepracovanie. Keďže toto prepracovanie neviedlo k podstatným zmenám predmetných ustanovení, výklad zodpovedajúcich ustanovení smernice 2000/35 uskutočnený Súdnym dvorom je naďalej relevantný v rámci uplatňovania smernice 2011/7.

30. Ako vyplýva z preambuly tejto smernice, na jednej strane oneskorená platba predstavuje porušenie zmluvy, ktoré sa v dôsledku nízkych alebo žiadnych účtovaných úrokov z omeškania stáva finančne atraktívnym pre dlžníkov.[13] Na druhej strane, oneskorené platby negatívne ovplyvňujú likviditu podnikov a sťažujú ich finančné hospodárenie, čím ovplyvňujú ich konkurencieschopnosť a ziskovosť v prípade, keď veriteľ z dôvodu oneskorenej platby musí získať finančné prostriedky z externých zdrojov.[14]

31. Súdny dvor sa tak domnieval, že účelom uvedenej smernice je predovšetkým odradiť od oneskorených platieb a chrániť veriteľov pred takými oneskorenými platbami.[15]

32. Články 3 a 6 smernice 2011/7 vyjadrujú tento dvojaký cieľ tým, že zakotvujú nárok veriteľa na úroky z omeškania a náhradu nákladov vynaložených na vymáhanie svojej pohľadávky.

33. Podľa článku 3 ods. 1 a článku 3 ods. 3 písm. a) tejto smernice má veriteľ bez potreby upozornenia nárok na úroky z omeškania odo dňa nasledujúceho po dátume splatnosti alebo po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve, ak veriteľ splnil svoje zmluvné a zákonné povinnosti a nedostal splatnú sumu včas, pokiaľ zodpovednosť za omeškanie nemožno pripísať dlžníkovi.

34. Článok 6 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje, že ak sa úrok stane splatným podľa tejto smernice, veriteľ je oprávnený získať od dlžníka minimálne paušálnu sumu vo výške 40 eur. Odsek 2 tohto článku stanovuje, že táto paušálna suma je splatná bez potreby výzvy a jej cieľom je nahradiť veriteľovi vynaložené náklady.

35. Základom práva veriteľa na uvedené úroky a náhradu je pojem „oneskorená platba“. V článku 2 bode 4 smernice 2011/7 je definovaná ako platba, ktorá neprebehne v rámci zmluvnej alebo zákonnej lehoty splatnosti, ak veriteľ splnil svoje zmluvné a zákonné povinnosti a veriteľ nedostal splatnú sumu včas, s výnimkou prípadu, keď dlžník nie je zodpovedný za omeškanie.

36. Hoci táto smernica upravuje nároky na úroky z omeškania a náklady na vymáhanie a tieto nároky závisia od existencie hlavnej pohľadávky, z kontextuálnej a teleologickej analýzy vyplýva, že nestanovuje právny režim týkajúci sa hlavnej pohľadávky, a teda sa netýka započítania pohľadávok.

37. Z kontextuálneho hľadiska treba uviesť, že pokiaľ ide o pojem „splatná suma“, článok 2 bod 8 smernice 2011/7 sa obmedzuje na stanovenie, že tento pojem označuje istinu, ktorá mala byť zaplatená v zmluvnej a zákonnej lehote splatnosti, a že táto suma musí zahŕňať uplatniteľné dane, clá, poplatky alebo odvody.[16]

[13] Pozri odôvodnenie 12 smernice 2011/7.

[14] Pozri odôvodnenie 3 smernice 2011/7.

[15] Pozri rozsudok z 1. decembra 2022, X (Dodávky zdravotníckeho vybavenia) (C-419/21, EU:C:2022:948, bod 26).

[16] Konkrétnejšie, toto ustanovenie znie takto: „*istina*, ktorá mala byť zaplatená v zmluvnej alebo zákonnej lehote splatnosti vrátane uplatniteľných daní, ciel, poplatkov alebo odvodov uvedených na faktúre alebo v rovnocennej výzve na zaplatenie“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

38. Z teleologického hľadiska treba poznamenať, že v súlade s ustálenou judikatúrou smernica 2011/7 nevykonáva úplnú harmonizáciu všetkých pravidiel týkajúcich sa oneskorených platieb v obchodných transakciách. Táto smernica stanovuje iba niektoré pravidlá v tejto oblasti, medzi ktorými sú tiež pravidlá týkajúce sa úrokov z omeškania a náhrady nákladov na vymáhanie.[17]

39. Inými slovami, smernica 2011/7 sa obmedzuje na stanovenie *osobitných* pravidiel, ktoré musia byť prevzaté do vnútroštátneho občianskeho a obchodného práva. Prijatím smernice 2000/35 a následne smernice 2011/7 nebolo cieľom normotvorcu Únie stanoviť všeobecný právny rámec pre povinnosti a zmluvy.[18] Vzhľadom na rôznorodosť prístupov členských štátov v týchto oblastiach by totiž takýto zámer normotvorcu mal s absolútnou jasnosťou vyplývať zo znenia ustanovení tejto smernice, jej cieľov alebo prípravných prác k nej. Je zrejmé, že to tak nie je.

40. Z toho vyplýva, že cieľom smernice 2011/7 v žiadnom prípade nie je stanoviť pravidlá týkajúce sa podmienok vzniku, splatnosti a zániku pohľadávky.

41. Keďže mechanizmus započítania spadá pod zánik pohľadávky, vnútroštátne ustanovenie upravujúce započítanie s retroaktívnym účinkom, akým je článok 499 poľského Občianskeho zákonníka, nepatrí do pôsobnosti tejto smernice.

42. Vzhľadom na to sa tvrdenie uvedené v pripomienkach nemeckej vlády, podľa ktorého právna úprava retroaktívneho započítania patrí do procesnej autonómie členských štátov, zdá byť nevyhnutne nepresné. Takáto autonómia totiž vstupuje do hry len vtedy, ak príslušné vnútroštátne právne predpisy spadajú do pôsobnosti práva Únie, čo v tomto prípade tak nie je.[19] Právna analýza zameraná na overenie zlučiteľnosti príslušného vnútroštátneho ustanovenia so zásadami ekvivalencie a efektívnosti preto v tomto prípade nie je opodstatnená.

43. Táto úvaha je podľa môjho názoru podporená rozsudkom, ktorý vydal Súdny dvor vo veci Nemec[20]. V tejto veci bola Súdnemu dvoru položená najmä otázka, či smernica 2000/35 bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že nahromadené a nezaplatené úroky z omeškania prestávajú plynúť, keď ich výška dosiahne výšku istiny (*ne ultra alterum tantum*). Vo svojej odpovedi mohol Súdny dvor podobne ako generálny advokát zohľadniť, že táto úprava sa týka *minimálnej* výšky týchto úrokov, takže členské štáty si zachovávajú možnosť stanoviť hornú hranicu pre ich nárast.[21] Naopak, Súdny dvor uviedol, že smernica 2000/35 nestanovuje pravidlá týkajúce sa obdobia, počas ktorého plynú úroky z omeškania, ani maximálnej výšky týchto úrokov,[22] a následne preskúmal, či príslušné vnútroštátne právne predpisy porušujú ciele tejto smernice alebo ju zbavujú potrebného účinku.

44. Uvedené preskúmanie navyše podľa môjho názoru zodpovedá preskúmaniu, ktoré má Súdny dvor vykonať v prejednávanej veci vo svojom budúcom rozsudku.

17 Pozri najmä rozsudok z 20. októbra 2022, A (Nevymáhanie úrokov z omeškania) (C-406/21, EU:C:2022:816, body 52 a 53).

18 V tejto súvislosti boli vyjadrené pochybnosti o správnosti výberu článku 114 ZFEÚ ako právneho základu týchto dvoch smerníc, pozri Editorial Comments: *„Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers*. In: *Common Market Law Review*, zv. 48, č. 3, 2011, s. 655 – 657.

19 Z toho logicky vyplýva, že otázka, o ktorej sa diskutovalo na pojednávaní, týkajúca sa hmotnoprávnej alebo procesnej povahy článku 499 poľského Občianskeho zákonníka, nie je v predmetnej veci relevantná.

20 Rozsudok z 15. decembra 2016, Nemec (C-256/15, ďalej len „rozsudok Nemec“, EU:C:2016:954).

21 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, body 56 až 71).

22 Rozsudok Nemec (bod 48).

45. Hoci totiž členské štáty môžu prijať ustanovenie upravujúce započítanie s retroaktívnym účinkom, nič to nemení na tom, že toto ustanovenie nemôže ohroziť ciele, ktoré smernica 2011/7 sleduje, ani ju zbaviť jej potrebného účinku. [23]

46. Pokiaľ ide o ciele zabrániť negatívnym účinkom na likviditu veriteľa a odradiť od oneskorených platieb v obchodných transakciách, zdá sa, že vnútroštátny súd zastáva názor, že retroaktívne započítanie je nezlučiteľné so smernicou 2011/7, keďže táto smernica ukladá veriteľovi povinnosť priznať nárok na úroky z omeškania a náklady na vymáhanie, ak k zaplateniu jeho pohľadávky došlo po uplynutí zmluvne stanovenej lehoty.

47. Je pravda, že retroaktívny účinok započítania má za následok, že veriteľ, voči ktorému je po uplynutí zmluvne stanovenej lehoty uplatnené vyhlásenie o započítaní, ktorého účinok pôsobí spätne ku dňu, keď sa započítanie stalo možným, nemá nárok ani na tieto úroky, ani na náhradu škody za obdobie od tohto posledného uvedeného dátumu do dňa predloženia vyhlásenia o započítaní.

48. Odôvodnenie vnútroštátneho súdu však vychádza z nesprávneho predpokladu, že k zaplateniu pohľadávky dochádza v okamihu predloženia vyhlásenia o započítaní. Naproti tomu predmetné vnútroštátne ustanovenie stanovuje, že zánik pohľadávky nastáva v okamihu, ktorý predchádza tomuto zániku, a to keď sa započítanie stalo možným. Keďže úprava takéhoto zániku patrí do právomoci vnútroštátneho zákonodarcu, je potrebné vychádzať z tohto druhého okamihu.

49. Dôsledky spojené s retroaktívnym účinkom započítania teda nie sú v rozpore s cieľom smernice 2011/7, ktorým je odradiť od oneskorených platieb len preto, že keď sa započítanie stane možným, pohľadávka zanikne. Preto už nie sú splatné žiadne ďalšie platby [24] a úroky z omeškania nie sú oprávnené. Okrem toho od okamihu, keď je započítanie možné, má započítaná suma vplyv na likviditu veriteľa, takže neskôr nemôže dôjsť k omeškaniu platby s negatívnymi dôsledkami na túto likviditu.

50. Treba dodať, že tieto ciele by boli ohrozené, ak by prípadné úroky z omeškania a náklady na vymáhanie, ktoré vznikli medzi dňom prekročenia lehoty splatnosti a dňom, keď sa započítanie stalo možným, neboli splatné veriteľovi. Nemožno však tvrdiť, že v prejednávanej veci ide o takýto prípad, inak by došlo ku skresleniu mechanizmu, ktorý je vlastný retroaktívnemu započítaniu.

51. Za týchto podmienok zastávam názor, že vnútroštátna právna úprava stanovujúca započítanie s retroaktívnym účinkom neporušuje ciele smernice 2011/7 ani ju nezbavuje potrebného účinku.

[23] Rozsudok Nemec (bod 49 a citovaná judikatúra).

[24] Treba poznamenať, že veriteľ, ktorý predložil vyhlásenie o započítaní, už nemá právo požadovať úroky z omeškania zo sumy, ktorá je predmetom započítania, za obdobie odo dňa, keď sa toto započítanie stalo možným, až do dátumu predloženia tohto vyhlásenia. Preto nezáleží na tom, že prvá pohľadávka vyplývajúca z obchodnej transakcie mohla viesť k vyšším úrokom, ako sú úroky dlžné žalovanej z dôvodu pohľadávky na náhradu škody.

52. Komisia však vo svojich písomných pripomienkach tvrdí, že výklad, podľa ktorého za okolností, o aké ide v prejednávanej veci, nemá veriteľ právo na náhradu nákladov na vymáhanie, ktoré vynaložil, je v rozpore s cieľmi smernice 2011/7.[25] Svoje tvrdenie zakladá na rozsudkoch Česká pojišťovna[26] a BFF Finance Iberia[27].

53. Vo veci, v ktorej bol vydaný prvý z týchto rozsudkov, mal Súdny dvor rozhodnúť o otázke, či sa má článok 6 smernice 2011/7 vykladať v tom zmysle, že veriteľovi, ktorý sa domáha priznania náhrady nákladov na upomienky zaslané dlžníkovi z dôvodu omeškania dlžníka s platbou, priznáva právo získať okrem nároku na minimálnu paušálnu sumu stanovenú v odseku 1 tohto článku aj primeranú náhradu v zmysle odseku 3 uvedeného článku. Vo veci, v ktorej bol vydaný druhý rozsudok, bola Súdnemu dvoru položená otázka, či sa ten istý článok má vykladať v tom zmysle, že minimálna paušálna suma ako náhrada nákladov veriteľa na vymáhanie, ktoré vznikli v dôsledku oneskorenej platby dlžníka, je splatná za každú obchodnú transakciu, ktorá nebola zaplatená ku dňu splatnosti.

54. V oboch prípadoch Súdny dvor odôvodnil svoju kladnú odpoveď konštatovaním, že cieľom smernice 2011/7 je nielen odradiť od oneskorených platieb tým, že sa zabráni tomu, aby boli pre dlžníka z dôvodu nízkej úrovne alebo neexistencie úrokov účtovaných v takejto situácii finančne atraktívne, ale aj účinne chrániť veriteľa pred takýmito oneskoreniami tým, že mu zabezpečí *čo najúplnejšiu náhradu* nákladov na vymáhanie, ktoré vynaložil.[28]

55. Na rozdiel od Komisie sa domnievam, že odôvodnenie Súdneho dvora nemožno uplatniť na prejednávanú vec, keďže v týchto veciach bola existencia nároku na náhradu nákladov na vymáhanie nesporná, pričom pochybnosti vnútroštátneho súdu sa týkali len určenia výšky náhrady.

56. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa domnievam, že článok 3 ods. 1 a článok 3 ods. 3 písm. a), ako aj článok 6 ods. 1 a 2 smernice 2011/7 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že veriteľovi nevznikol nárok na zákonné úroky z omeškania a náhradu nákladov na vymáhanie, ak dlžník splatil veriteľovi svoj dlh prostredníctvom vyhlásenia o započítaní, predloženého po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve, ktoré má retroaktívny účinok od okamihu, keď bolo toto započítanie možné.

[25] Je pravda, ako tvrdí Komisia vo svojich písomných pripomienkach, že ak veriteľ nezíska včas platbu, môže prijať konkrétne opatrenia na vymoženie svojej pohľadávky bez toho, aby vedel, že následne dôjde k započítaniu, a teda znášať určité náklady, ktoré nebude môcť získať späť, ak by sa retroaktívny účinok započítania stanoveného v článku 499 poľského Občianskeho zákonníka považoval za zlučiteľný so smernicou 2011/7. Som však presvedčený, že v týchto prípadoch sa uplatní latinský výrok *ignorantia legis non excusat*.

[26] Rozsudok z 13. septembra 2018 (C-287/17, ďalej len „rozsudok Česká pojišťovna“, EU:C:2018:707).

[27] Rozsudok z 20. októbra 2022 (C-585/20, ďalej len „rozsudok BFF Finance Iberia“, EU:C:2022:806).

[28] Rozsudky Česká pojišťovna (body 25 a 26, ako aj citovaná judikatúra) a BFF Finance Iberia (bod 36). Toto konštatovanie je podľa Súdneho dvora odôvodnené znením odôvodnenia 19 smernice 2011/7, podľa ktorého „náklady na vymáhanie by mali takisto zahŕňať náklady na vymáhanie administratívnych nákladov a náhradu za interné náklady, ktoré vznikli v dôsledku oneskorenej platby… Náhradou v podobe paušálnej sumy by sa mali obmedziť administratívne a interné náklady spojené s vymáhaním“.

Návrh

57. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd hlavného mesta Varšava, Poľsko), takto:

Článok 3 ods. 1 a článok 3 ods. 3 písm. a), ako aj článok 6 ods. 1 a 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že veriteľovi nevznikol nárok na zákonné úroky z omeškania a náhradu nákladov na vymáhanie, ak dlžník splatil veriteľovi svoj dlh prostredníctvom vyhlásenia o započítaní, predloženého po uplynutí lehoty splatnosti stanovenej v zmluve, ktoré má retroaktívny účinok od okamihu, keď bolo toto započítanie možné.